

KESKKONNAMINISTEERIUM

EL elurikkuse strateegia 2030

EL looduse taastamise määrus

Kadri Möller

Looduskaitse osakonna nõunik

21. märts 2023

- **EL elurikkuse strateegia**
- **Lubadused (*Pledges*)**
 - **kaitsealad**
 - **liikide ja elupaikade seisundi parandamine**
- **EL looduse taastamise määruse eelnõu**

EL elurikkuse strateegia aastani 2030

- **Avalikustati 20.05.2021**
- **Osa EL roheleppest**
- **Eesmärk: ambitsioonikate meetmete rakendamine, et peatada elurikkuse kadu ning tuua loodus meie ellu tagasi**

Elurikkuse strateegia ülesehitus

1. Sissejuhatav osa
2. Looduse kaitse ja taastamine
 - 2.1 Kaitsealade võrgustik
 - 2.2 Taastamise kava
3. Ümberkujundavate muutuste võimaldamine (*Transformative change*)
4. ELi tegevus ülemaailmses raamistikus/globaalsed ambitsioonid
5. Kokkuvõte

Lisa - komisjoni planeeritavate põhimeetmete ajakava

<https://dopa.jrc.ec.europa.eu/kcbd/actions-tracker/>

Looduse kaitse

Eesmärk on kaitsta 30 % kogu EL maismaast ja 30 % kogu EL merealast

- Põhineb Natura 2000 aladel ja siseriiklikel kaitsealadel
- EL ülene eesmärk, võtab arvesse liikmesriikide spetsiifikat
- Lõimida kaitsealad rohe- ja sinikoridoride kaudu sidusasse üleeuroopalisse ökoloogilisse võrgustikku

Sealhulgas rangelt kaitsta 10 % EL maismaast ja 10 % EL merealast

- Elurikkuse poolest väga suure väärtusega, rohkest süsinikku siduvad kooslused
- Eriline tähelepanu allesjäänud loodus- ja põlismetsadel, märgaladel, rohumaadel

Looduse taastamine

- Looduse taastamise määrus
- Taastada eelkõige suure süsiniku sidumise ja säilitamise potentsiaaliga ökosüsteemid
- kaitsealuste elupaikade ega liikide looduskaitseline seisund ja trend aastaks 2030 ei halvene, vähemalt 1/3 neist peab olema soodsas seisus/positiivse trendiga

Looduse taastamine

Looduse taastamine põllumajandusmaal

- Üleminek kestlikule põllumajandustavale
- Talust taldrikule strateegia ja uus ühine põllumajanduspoliitika
- EL tolmeldajate algatuse rakendamine
- Keemiliste pestitsiidide kasutamise ja nendega seotud riskide vähendamine 50%
- Põllumajandusmaastike mitmekesistamine 10%
- 25% kogu põllumajandusmaast mahepõllumajandus

Looduse taastamine

Mulla ökosüsteemide taastamine

- EL mullakaitse teemastrateegia ajakohastamine

Metsade pindala suurendamine ja seisukorra parandamine

- EL metsastrateegia
- Istutada juurde 3 miljardit puud
- Euroopa metsateabesüsteem

Kõigile kasulikud energiatootmislahendused

- EL biomassi pakkumise ja -nõudluse hindamine
- Kriteeriumid biomassist energia toomise kestlikumaks muutmiseks

Looduse taastamine

Mereökosüsteemide hea keskkonnaseisundi taastamine

- Kalavarude ja mereökosüsteemide kaitse tegevuskava
- Kalavarude majandamise meetmed kaitsealadel

Magevee ökosüsteemide taastamine

- looduslike funktsioonide taastamine
- taastatud 25 000 km vaba vooluga jõgesid

Linnaruumi rohestamine

- Linnaruumi rohestamise kavad 20 000 elanikuga linnadele
- EL linnaruumi rohestamise platvorm

Looduse taastamine

Saaste vähendamine

- Õhu, vee ja mulla nullsaaste tegevuskava
- Väetiste kasutamise vähendamine 20%

Invasiivsete võõrliikide tõrje

- Tugevdada EL võõrliikide määruse rakendamist
- Vähendada võõrliikide poolt ohustatud punase raamatu liikide arvu 50% võrra

Lubadused (*Pledges*)

- **Kaitsealade lubadus**, et panustada EL ülesesse eesmärki
- kaitsta 30 % kogu maismaast ja 30 % kogu merealast,
- rangelt kaitsta 10 % maismaast ja merealast, sh kõiki säilinud põlis- ja loodusmetsi
- **Liikide ja elupaikade seisundi parandamise lubadus**

kaitsealuste elupaikade ega liikide looduskaitseline seisund ja trend aastaks 2030 ei halvene, vähemalt 1/3 neist peab olema soodsas seisus/positiivse trendiga

Kaitsealade lubadus

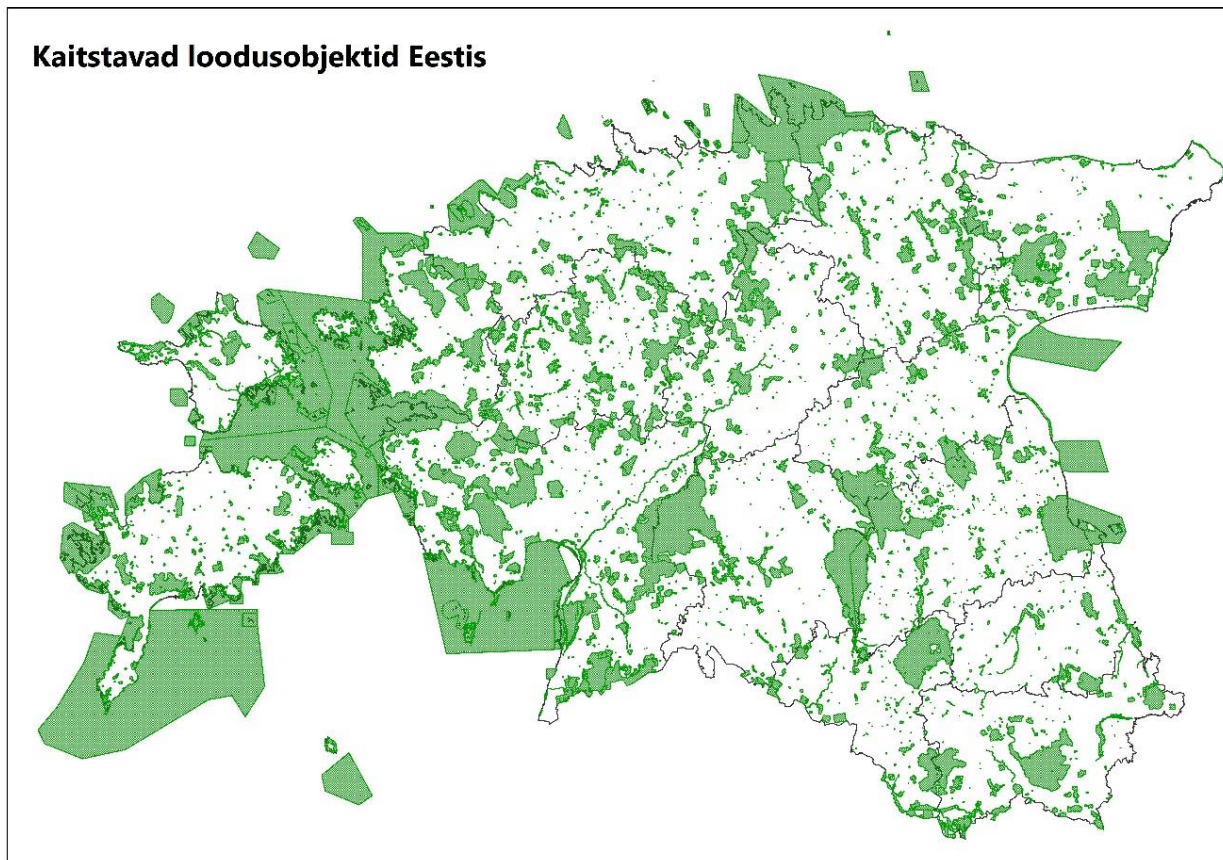
Etteantud vorm eraldi maismaa ja mere kohta:

- Olemasolevate kaitsealade pindala ja saavutatav pindala 2030
- Range kaitsega ala pindala praegu ja 2030
- Lühikirjeldus, kuidas parandatakse kaitsealade sidusust

Kaitsealad Eestis

Eestis on kaitse all:

- maismaast 20,5%, sealhulgas range kaitse all 11%
- merealast (sh majandusvöönd) 18,7%, sealhulgas range kaitse all 1,4%

Protected areas

Land / terrestrial protected area | % of total area

2021

Data source: European Environment Agency (EEA).

Source: Eurostat - [access to dataset](#)

Võimalikud täiendavad alad

- Projekteeritavad kaitsealad
- Liikide elupaigad (I ja II kaitsekategooria): taimed, seened, samblikud riigimaal
- VEP-d riigimaal
- Natura elupaigad väljaspool kaitsealasid riigimaal
- KAH alad
- Rebala muinsuskaitseala
- Ranna ja kalda kaitsetsoonid (veekaitse-, ehituskeelu- ja piiranguvöönd)
- Meres kalapüügipiirangutega alad
-

Seisundi parandamise lubadus

- Tagada, et ühegi loodus- ja linnudirektiivi liigi ega loodusdirektiivi elupaigatüübi looduskaitseline seisund ja -suundumus ei halvene;
- Tagada, et vähemalt 30% mittesoodsas seisundis olevatest elupaikadest ja liikidest **saavutab soodsa seisundi või näitab positiivset suundumust**

Seisundi parandamise lubadus

Etteantud vorm:

- 30% mittesoodsas seisus linnu- ja loodusdirektiivi liigid ning elupaigad, mille **seisundit või trendi parandatakse**.
- Liigid ja elupaigad, mille **halvenemine peatatakse**
- Liigid ja elupaigad, mille **halvenemise vältimine ei ole liikmesriigi võimuses**
- Liigid ja elupaigad, mille seisund või trend oli 2019 aruandes teadmata – **info on teada**

Seisundi paranemist hinnatakse

- **Loodusdirektiivi aruanne (nn artikkel 17 aruanne)**
60 elupaigatüüpi; 99 liiki
- **Linnudirektiivi (artikkel 12) aruande jt andmete põhjal Komisjoni hinnangud linnuliikide seisundile ELis.**
Pesitsejad, kelle seisund on EL-is halb (104 liiki)
- Eelmine aruanne 2019, järgmine 2025

Ajakava

- **veebruar 2023** liikmesriikide lubaduste esitamine
- **2023** lubaduste arutamine biogeograafilistel seminaridel
- **2024** Euroopa Komisjoni vahehindamine, kas eesmärgid on saavutatavad või on vaja täiendavaid meetmeid

EL looduse taastamise määrus

- Komisjoni ettepanek 22.06.2022
- Eesti seisukohad VV, Riigikogu keskkonnakomisjonis ja EL asjade komisjonis kinnitati detsembris 2022
- Praegu läbirääkimised:
 - EL Nõukogu keskkonna töögrupis
 - Euroopa Parlamendis
- Lõpuks kokkulepe EL Nõukogu, Euroopa Parlamendi ja Euroopa Komisjoni vahel

Taastamise määruse struktuur

- Määruse eesmärk, mõisted
- Taastamise eesmärgid ja kohustused
- Riiklikud taastamiskavad
- Seire ja aruandlus
- Lisad

Määruse eesmärk

- Aastaks 2030 tuleb taastamismeetmed rakendada
20% EL maismaast ja merest
- Aastaks 2050 peavad taastamis-
meetmed olema rakendatud
**kõikidel taastamist vajavatel
ökosüsteemidel**

Taastamise eesmärgid

- Art 4: Kaitstavad elupaigatüübid (loodusdirektiiv) ja kaitstavate liikide elupaigad (loodus- ja linnudirektiiv) maismaal
- Art 5: Mere-elupaigad
- Art 6: Linnaökosüsteemid
- Art 7: Jõgede sidusus
- Art 8: Tolmeldajad
- Art 9: Agroökosüsteemid
- Art 10: Metsaökosüsteemid

Maismaa, ranniku ja magevee ökosüsteemid

- Määruse I lisa (loodusdirektiivi I lisa **elupaigatüübid**, kuid grupeeritud teistmoodi) mitte-heas seisundis olevatest elupaigatüüpidest tuleb taastamismeetmed ellu viia ja vajadusel taasluua:
 - 2030 – 30%
 - 2040 – 60%
 - 2050 – 90%
- Loodus- ja linnudirektiivi **liikide elupaikade** jaoks kehtestatakse taastamismeetmed, mis on vajalikud, et parandada nende elupaikade kvaliteeti ja kvantiteeti, eesmärk positiivse trendi saavutamine
- Oluline on ka sidususe suurendamine

Elupaigatüüpide seisund

Struktuur ja funktsioonid:

- Hea (ha)
- Halb (ha)
- Teadmata (ha)
- Aastaks 2030 tuleb taastamismeetmed ellu viia 30% halvas ja teadmata seisus elupaigatüüpide esinemisaladel (25 000 – 60 000 ha) rühmade kaupa: märgalad; rohumaad; jõe-, järve, lammi- ja kaldaelupaigad; **metsad**; stepi-, nõmme ja võserikuelupaigad; paljandi- ja luiteelupaigad

Erandid

- *Force majeure*
- Vältimatud elupaikade muutused otseselt kliimamuutuste tõttu
- Ülekaalukas avalik huvi, kui puuduvad alternatiivid

Agroökosüsteemid

- Taastamismeetmed põllumajanduse ökosüsteemide elurikkuse suurendamiseks
- Taastamiskavas tuleb määrata eesmärgid:
 - rohumaade liblikate indeks
 - põllumaade mineraalmuldade orgaanilise süsiniku varu
 - mitmekesiste maastikuelementidega põllumajandusmaa osakaal (10% aastaks 2030)

Agroökosüsteemid

Põllulinnuindeksi suurendamine:

- Aasta pärast määruse vastuvõtmist - 100
- 2030 – 110
- 2040 – 120
- 2050 – 130

Agroökosüsteemid

- Kuivendatud turvasmuldodega põllumajandusmaa taastamine:
 - 2030 – 30%, sh veerand taassoostamine
 - 2040 – 50%, sh pool taassoostamine
 - 2050 – 70%, sh pool taassoostamine
- Arvesse lähevad ka:
 - turbakaevandusalade taassoostamine
 - Kuni **20%** ulatuses nende alade taassoostamine, mida ei kasutata põllumajandusmaana või turbakaevandusalana

Metsaökosüsteemid

- Meetmed metsaökosüsteemide elurikkuse suurendamiseks
- Indikaatorite suurenemine, kuni saavutatakse taastamiskava eesmärgid või uued kehtestatavad eesmärgid:
 - Surnult seisev puit
 - Lamapuit
 - Vanuseline struktuur
 - Metsade sidusus
 - Metsalinnuindeks
 - Metsamulla süsinikuvaru

Riiklik taastamiskava

- Tuleb esitada kahe aasta jooksul määruse jõustumisest:
 - Taastatava ala pindala iga taastamiseesmärgi kohta
 - Indikaatorid (mh metsalinnuindeks)
 - Taastamismeetmed
 - Ajakava
 - Tulemuslikkuse seire
 - Kasu kliimale
 - Rahastamisvajadus
- Komisjon kinnitab rakendusaktiga taastamiskava ühtse vormi

Seire

sh

- Elupaikade seisundi muutus
- Linna rohealade pindala
- Põllulinnuindeks jt agroökosüsteemide elurikkuse näitajad
- Metsaökosüsteemide elurikkuse näitajad

Aruandlus

- Kord aastas taastamisalad
- Iga 3 aasta tagant täpsem aruanne, esimene kord 2031

KESKKONNAMINISTEERIUM

Aitäh kuulamast!

kadri.moller@envir.ee

Fotod: Herdis Fridolin